

Sygn. akt II CSKP 676/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Wesołowski

w sprawie z powództwa T. G. i M. G.
przeciwko [...] Bank [...] spółce akcyjnej w W.
o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 czerwca 2022 r.,
skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt I ACa [...],

**1. odrzuca skargę kasacyjną w części dotyczącej punktu
pierwszego zaskarżonego wyroku;**

**2. uchyla zaskarżony wyrok w punkcie drugim w części
oddalającej apelację powodów co do pozbawienia wykonalności
tytułu wykonawczego – bankowego tytułu egzekucyjnego
nr [...] z dnia 22 listopada 2011 r., obejmującego należność
z umowy kredytu mieszkaniowego z dnia 30 listopada 2004 r.
i co do kosztów procesu za pierwszą instancję oraz w punkcie
trzecim i przekazuje sprawę w tej części Sądowi Apelacyjnemu**

w [...] do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego;

3. oddala skargę kasacyjną w pozostałej części.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 10 kwietnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w [...] zmienił wyrok Sądu Okręgowego w W. z 10 października 2017 r. – którym Sąd ten po rozpoznaniu dwóch połączonych spraw z powództwa T. G. i M. G. przeciwko [...] Bank [...] S.A. w W. o pozbawienie tytułów wykonawczych wykonalności oddalił powództwa – w ten sposób, że na skutek zażalenia pozwanego banku podwyższył zasądzone koszty procesu do kwoty 28 834 zł, oddalając apelację powodów oraz orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

W dniu 30 listopada 2004 r. powodowie M. G. i T. G. jako kredytobiorcy zawarli z [X.] Bank [...] S.A. w G. umowę nr [...] o kredyt mieszkaniowy [X-1]. Na podstawie tej umowy bank udzielił kredytu budowlano-hipotecznego denominowanego we frankach szwajcarskich (CHF) w kwocie złotych, stanowiącej równowartość 65 806,31 CHF, na okres od 30 listopada 2004 r. do 20 listopada 2029 r. Kwota kredytu określona w CHF miała zostać przeliczona na złote po kursie kupna CHF według Tabeli kursów z dnia uruchomienia środków. Równocześnie w § 2 ust. 3 umowy wskazano, że rozliczenia z bankiem z tytułu zaciągniętego kredytu w zakresie prowizji, odsetek i rat, dokonywane będą w złotych, przy czym do przeliczeń stosowane będą kursy sprzedaży CHF według Tabeli kursów z dnia realizacji płatności. Zgodnie z § 1 pkt 21 umowy „Tabela kursów” to aktualna „Tabela kursów walutowych [X.] Bank [...] S.A.” obowiązująca w pozwanym banku w momencie dokonywania przeliczeń kursowych.

Umowa kredytu była następnie zmieniana w drodze czterech aneksów. Aneksem nr [...] z 17 października 2006 r. strony umowy uzgodniły, że z dniem jego zawarcia przekształcają kredyt budowlano-hipoteczny waloryzowany kursem

CHF w kredyt budowlano-hipoteczny złotowy. W dniu podpisania aneksu powodowie złożyli oświadczenie o poddaniu się egzekucji. Bankowy tytuł egzekucyjny mógł być wystawiony do kwoty 583 924,18 zł.

W dniu 8 maja 2007 r. powodowie jako kredytobiorcy zawarli z [...] Bank umowę nr [...]0 o limit hipoteczny [X-2], na podstawie której bank przyznał limit hipoteczny w kwocie 358 960 zł. Przeznaczenie limitu określono jako dowolny cel konsumpcyjny. Jako okres kredytowania wskazano okres od 8 maja 2007 r. do 20 kwietnia 2037 r., w tym etap wykorzystywania środków od 8 maja 2007 r. do 20 maja 2017 r., a etap spłaty limitu od 21 maja 2017 r. do 20 kwietnia 2037 r. Powodowie ponownie złożyli oświadczenie o poddaniu się egzekucji, oświadczając, że bankowy tytuł egzekucyjny może być wystawiony na kwotę odpowiadającą zadłużeniu z tytułu umowy o kredyt hipoteczny do kwoty łącznej 897 400 zł.

Pismami z 7 lipca 2011 r., poprzedzonym licznymi wezwaniami do zapłaty, [X.] Bank wypowiedział powodom w całości umowę o kredyt mieszkaniowy [X-1] oraz umowę o limit hipoteczny [X-2].

W dniu 22 listopada 2011 r. [X.] Bank wystawił przeciwko powodom bankowy tytuł egzekucyjny nr [...]1, obejmujący należności z tytułu umowy o kredyt mieszkaniowy. Postanowieniem z 5 stycznia 2012 r., I Co [...], Sąd Rejonowy w Ś. nadał temu tytułowi klauzulę wykonalności na rzecz [...] Bank, a następnie postanowieniem z 29 czerwca 2015 r., I Co [X.] – klauzulę wykonalności na rzecz [...] Bank [...] S.A. w W., na który to bank przeszło uprawnienie dotychczasowego wierzyciela.

W dniu 24 listopada 2011 r. [X.] Bank wystawił przeciwko powodom bankowy tytuł egzekucyjny nr [...]2, obejmujący należności z tytułu umowy o limit hipoteczny. Postanowieniem z 11 grudnia 2011 r., I Co [Y.], Sąd Rejonowy w Ś. nadał ww. tytułowi klauzulę wykonalności na rzecz wierzyciela, a następnie postanowieniem z 29 czerwca 2015 r., I Co [Z.] – klauzulę wykonalności na rzecz [...] Bank [...] S.A. w W..

Na podstawie tych dwóch tytułów wykonawczych bank [...] Bank [...] S.A. wszczął egzekucję przeciwko powodom.

Sąd Apelacyjny, aprobuując ustalenia faktyczne oraz ocenę prawną poczynione przez Sąd I instancji, uznał, że powodowie, wnioskując o przewalutowanie oraz podpisując aneks obejmujący przewalutowanie, w ten sposób przyznali, że kwestionowane przez nich klauzule umowne były dla nich wiążące. Sporne postanowienia umowy kredytu zostały zatem wyeliminowane z obrotu prawnego. Sąd II instancji wskazał ponadto, że w świetle materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie powodowie zostali poinformowani przez bank o konieczności ponoszenia ryzyka związanego ze zmianą kursu waluty do złotego. Nie sposób uznać zatem, aby powodowie w chwili podpisania umowy nie byli świadomi ryzyka kursowego. Sąd Apelacyjny uznał również, że nie można twierdzić, aby zawarta przez powodów umowa była sprzeczna z naturą umowy kredytu czy też zasadami współżycia społecznego, gdyż jeżeli mając możliwość wyboru różnych rodzajów kredytu, konsument wybiera kredyt indeksowany walutą obcą, to ryzyko zmiany kursu rynkowego tej waluty mieści się w ramach zwykłego ryzyka gospodarczego. Sąd II instancji nie znalazł również podstaw do uznania, że umowa z 30 listopada 2004 r. nie została powodom skutecznie wypowiedziana oraz aby wypowiedzenie którejkolwiek z umów było nieskuteczne z uwagi na nadużycie prawa podmiotowego w rozumieniu art. 5 k.c.

W skardze kasacyjnej powodowie zaskarżyli wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, wnosząc o jego uchylenie w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Powodowie zarzucili zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie prawa materialnego i procesowego, tj.: 1) art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., a także art. 328 § 2 (w brzmieniu obowiązującym do 7 listopada 2019 r.) w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; 2) art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., a także art. 328 § 2 (w brzmieniu obowiązującym do 7 listopada 2019 r.) w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; 3) art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., a także art. 212 § 2, art. 232 zd. 2 k.p.c., art. 278 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.; 4) art. 58 § 1-3, art. 65 § 1, art. 353¹, art. 385¹ § 1 zd. 1 i 2, art. 385¹ § 2 k.c., art. 3 ust. 1, art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. UE L nr 95 z 21 kwietnia 1993 r.), art. 358 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym do 24 stycznia 2009 r., art. 69 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo

bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 2439 ze zm., dalej: „pr.bank.”); 5) art. 6 k.c.; 6) art. 385² k.c. oraz art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13; 7) art. 97 ust. 1 i ust. 2 pr.bank., art. 353¹, art. 385 § 2 zd. 1 i 2, art. 365¹ k.c., art. 5 zd. 1 i 2 dyrektywy 93/13.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Skarga kasacyjna podlega odrzuceniu w części dotyczącej pkt 1 zaskarżonego wyroku. Zgodnie bowiem z art. 398¹ § 1 k.p.c. skarga przysługuje od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie. Natomiast w pkt 1 zaskarżonego wyroku zostało zawarte rozstrzygnięcie, będące w istocie postanowieniem, odnoszące się do zażalenia pozwanego banku dotyczącego kosztów procesu. Nie budzi wątpliwości, że skarga kasacyjna na postanowienie sądu II instancji w przedmiocie kosztów procesu jest niedopuszczalna. W tym zakresie podlega więc odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c..

2. Nie są uzasadnione zarzuty naruszenia prawa procesowego. Jakkolwiek w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia znajduje się odniesienie do kredytu indeksowanego walutą obcą (k. 35 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), to wobec całej jego treści nie można uznać, że Sąd Apelacyjny potraktował zawartą przez strony umowę jako tego rodzaju umowę. Sformułowanie to należy więc potraktować w kategoriach oczywistej niedokładności.

Nie ma również podstaw do uznania, że Sąd II instancji zaniechał szczegółowej kontroli instancyjnej wyroku Sądu Okręgowego. Stosownie do art. 328 § 2 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym do 7 listopada 2019 r.; zob. ustawę z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2019 r. poz. 1469 ze zm.) uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł,

i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. W związku z art. 391 § 1 k.p.c. przepis ten ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym. Odpowiednie stosowanie art. 328 § 2 k.p.c. do uzasadnienia orzeczenia sądu II instancji oznacza, że uzasadnienie to nie musi zawierać wszystkich elementów uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji; sąd odwoławczy obowiązany jest zamieścić w uzasadnieniu takie elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania, są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy (np. wyroki Sądu Najwyższego: z 18 sierpnia 2010 r., II PK 46/10; z 9 września 2010 r., I CSK 679/09). Nie jest bezwzględnym warunkiem prawidłowego rozpoznania sprawy przez sąd II instancji odniesienie się odrębnie do każdego z zarzutów podniesionych w apelacji. Z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika również konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd II instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 15 września 2016 r., I CSK 659/15; z 4 kwietnia 2018 r., V CSK 266/17).

Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wykazuje – wbrew zarzutom skarżących – że nie zawiera ono wskazanych wyżej elementów i dostatecznego wyjaśnienia motywów Sądu II instancji w zakresie, w jakim oddalono apelację powodów.

3. Nie mógł być również skuteczny zarzut skargi kwestionujący zaniechanie dopuszczenia z urzędu przez Sąd II instancji dowodu z opinii biegłego. Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia określonego faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Konsekwencją takiego rozkładu ciężaru dowodu jest powinność zgłoszenia przez stronę dowodów dotyczących wskazanych przez nią faktów (art. 232 zd. 1 k.p.c.). Sąd może dopuścić w tym zakresie dowody również z urzędu (art. 232 zd. 2 k.p.c.), powinien jednak sięgać po ten instrument w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach. Może to być usprawiedliwione, gdy zachodzi potrzeba ochrony szczególnego interesu

publicznego, np. w sprawach o prawa niemajątkowe, z zakresu prawa rodzinnego, o roszczenia alimentacyjne lub w razie podejrzenia prowadzenia przez strony procesu fikcyjnego albo zmierzania przez nie do obejścia prawa, w razie nieporadności strony oraz w sprawach, w których działanie *ex officio* jest jedynym sposobem przeciwdziałania niebezpieczeństwu oczywiście nieprawidłowego rozstrzygnięcia sprawy, podważającego funkcję procesu, co uwidacznia się m.in. w przypadkach, w których prawidłowe rozstrzygnięcie może zapewnić jedynie opinia biegłego (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 12 grudnia 2000 r., V CKN 175/00; z 11 grudnia 2015 r., III CSK 23/15; z 13 stycznia 2016 r., II CSK 131/15; z 9 marca 2016 r., II CSK 248/15).

W każdym razie sąd powinien korzystać z możliwości działania z urzędu ostrożnie i z umiarem, aby nie narazić się na zarzut naruszenia prawa do bezstronnego sądu i odpowiadającego mu obowiązku przestrzegania zasady równego traktowania stron (art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). Artykuł 232 zd. 2 k.p.c. nie może być interpretowany w oderwaniu od zdania pierwszego tego przepisu. Stanowi on istotny wyjątek od zasady kontrydiktoryjności i wynikającego z niej ciężaru dostarczenia dowodów przez strony. Przeprowadzenie dowodu przez sąd z urzędu z reguły jest korzystne dla jednej ze stron, co może prowadzić do naruszenia zasady równości, a przede wszystkim do podważenia zaufania do sądu.

W rozpoznawanej sprawie powodowie sprzeciwili się dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego, po jego zawnioskowaniu przez pozwanego, co tym bardziej czyni podnoszony przez nich zarzut bezzasadnym.

4. Nieprawidłowe jest natomiast stanowisko Sądu Apelacyjnego, że na skutek zawartego przez strony aneksu do umowy kwestionowane jako abuzywne postanowienia tej umowy zostały wyeliminowane z obrotu.

Sąd Najwyższy podkreśla, że niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte nieskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56).

Zawarcie przez strony postępowania aneksu do umowy, na podstawie którego kredyt budowlano-hipoteczny waloryzowany kursem CHF został przekształcony w kredyt złotowy, nie sanowało niedozwolonego charakteru klauzuli przeliczeniowej. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17 (OSNC 2019, nr 1, poz. 2), zawarcie tego rodzaju aneksu zakłada, że postanowienie jest nieskuteczne; ma zatem charakter następczy względem stwierdzenia abuzywności. Ponadto aneks musi każdorazowo podlegać ocenie pod kątem dopuszczalności z zastosowaniem ogólnych instrumentów ochronnych, wynikających z ustawy (np. art. 353¹ i 58 k.c.), prawa unijnego (art. 6 i 7 dyrektywy 93/13) lub Konstytucji RP (np. art. 2). Z dotychczasowego orzecznictwa wynika np., że skuteczność wspomnianych czynności prawnych wchodzi w rachubę – niekonieczne jest to jednak jedyna przesłanka – tylko wtedy, gdy ich podstawą była „świadoma, wyraźna i wolna” zgoda konsumenta (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, oraz w szczególności wyrok TSUE z 21 lutego 2013 r., C-472/11, Banif Plus Bank Zrt przeciwko Csaba Csipai i Viktória Csipai, pkt 31 i 35). Z pewnością takiego skutku nie może osiągnąć umowa, na której istotną treść konsument nie wywarł rzeczywistego wpływu. Ponadto zgoda konsumenta musi być jednoznacznie, wyraźnie i stanowczo ukierunkowana na sanowanie wadliwego postanowienia. Wyrażenie zgody na zmianę umowy przez wyeliminowanie niedozwolonego postanowienia (zastąpienie go innym, uzupełnienie itp.) – choćby zmiana ta była indywidualnie uzgodniona – nie może być traktowane samo przez się jako wyraz woli sanowania wadliwego postanowienia ze skutkiem *ex tunc* (tak Sąd Najwyższy w uchwale z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17).

Ten pogląd nawiązuje do utrwalonego orzecznictwa TSUE. Zwraca się w nim uwagę, że prawo konsumenta do skutecznej ochrony zawiera w sobie także uprawnienie do niedochodzenia swoich praw, z tym skutkiem, że sąd krajowy musi uwzględnić, w odpowiednim przypadku, wolę wyrażoną przez konsumenta, jeżeli mając świadomość niewiążącego charakteru danego nieuczciwego warunku, konsument wskaże jednak, iż sprzeciwia się temu, aby warunek ten został wyłączony, udzielając w ten sposób dobrowolnej i świadomej zgody na dany warunek. Tak więc dyrektywa 93/13 nie zmierza tak daleko, by system ochrony

przed stosowaniem przez przedsiębiorców nieuczciwych warunków umów – który ustanawia ona na rzecz konsumentów – czynić obowiązkowym. W konsekwencji w przypadku, gdy konsument woli nie powoływać się na ten system ochrony, system ten nie jest stosowany. W podobny sposób konsument może odstąpić od powoływania się na nieuczciwy charakter warunku w ramach umowy odnowienia zobowiązania, w drodze której konsument odstępuje od dochodzenia roszczeń będących konsekwencją stwierdzenia nieuczciwego charakteru tego warunku, z zastrzeżeniem, że odstąpienie to jest oparte na dobrowolnej i świadomej zgodzie.

Zatem system przewidziany w dyrektywie 93/13 nie może stać na przeszkodzie temu, by strony umowy eliminowały nieuczciwy charakter zawartego w niej warunku poprzez jego zmianę w drodze umowy, o ile, po pierwsze, odstąpienie przez konsumenta od powołania się na nieuczciwy charakter wynika z jego wolnej i świadomej zgody, i po drugie, nowy warunek zmieniający nie jest nieuczciwy (wyrok TSUE z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH, pkt 46-49; zob. też wyrok TSUE z 9 lipca 2020 r., C-452/18, XZ przeciwko Ibercaja Banco SA, pkt 25-28).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że podpisując aneks nr 3 z 17 października 2006 r., powodowie przyznali, iż klauzule abuzywne były dla nich wiążące (k. 33-34 uzasadnienia zaskarżonego wyroku). To stanowisko – zakładając, że jest trafne – wyklucza możliwość uznania aneksu za czynność sanującą abuzywne postanowienia umowy kredytowej. Aneks nie został bowiem zawarty w oparciu o założenie, że klauzule są nieskuteczne i nie wiążą powodów. Co więcej, w takiej sytuacji nie sposób przyjąć, że powodowie wyrazili „świadomą, wyraźną i wolną” zgodę na obowiązywanie tych postanowień, skoro pozostawali – jak przyjął Sąd Apelacyjny – w przekonaniu (obiektywnie błędnym), co do wiążącego charakteru klauzul przeliczeniowych.

5. Stanowisko Sądu Apelacyjnego co do abuzywności klauzul przeliczeniowych w umowie kredytu mieszkaniowego [X-1] z 30 listopada 2004 r. nie jest jednoznaczne. Wydaje się, że Sąd II instancji przyjął, iż klauzule te nie są abuzywne, kładąc w tym zakresie nacisk na należyte poinformowanie powodów o ryzyku kursowym (k. 34-35 uzasadnienia).

Jednak pogląd o niedozwolonym charakterze postanowień, w których możliwość ustalania kursu (a zatem również wysokości świadczeń) zależy od arbitralnej decyzji jednej ze stron, jest już ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in. wyroki: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020, nr 7-8, poz. 64; z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 28 września 2021 r., I CSKP 74/21, OSNC 2022, nr 5, poz. 53). Postanowienia umowy z konsumentem przyznające bankowi swobodę kształtowania kursu waluty obowiązującego w ramach stosunku umownego, a przez to swobodę kształtowania wysokości świadczenia własnego i drugiej strony, należy uznać za niedozwolone postanowienia umowne, choćby bank w rzeczywistości korzystał z tej swobody w sposób oględny, nie naruszając rażąco interesów drugiej strony. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną w pełni podziela ten pogląd.

6. W aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje też stanowisko, że w przypadku umowy denominowanej kursem CHF, po wyeliminowaniu z niej klauzul przeliczeniowych, nie jest możliwe utrzymanie takiej umowy w mocy ani jako umowy kredytu walutowego w CHF (wyrok Sądu Najwyższego z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22), ani jako umowy, w której kwota kredytu wyrażona byłaby x w złotych polskich (wyrok Sądu Najwyższego z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22). Sąd Najwyższy wyjaśnił, że eliminacja klauzuli przeliczeniowej w takiej umowie sprawia, iż nie wiadomo, jaką kwotę powinien wypłacić bank, skoro w umowie kwota kredytu określona jest w CHF, ale wypłata następuje w złotych, według kursu arbitralnie ustalanego przez bank. Oznacza to, że brakuje niezbędnego elementu konstrukcyjnego stosunku prawnego i niemożliwe jest jego uzupełnienie. Tego rodzaju skutek (sankcja), w skutkach tożsamy z nieważnością umowy, nie jest wynikiem konstytutywnego orzeczenia sądu, a powstaje *ex lege* (zob. uchwałę

siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56, oraz orzecznictwo przywołane w jej uzasadnieniu).

Nie jest również możliwe uznanie, że tego rodzaju kredyt należy od początku traktować jak kredyt walutowy, którego przedmiot stanowiła ustalona kwota w walucie obcej. Przyjęcie takiego założenia byłoby sprzeczne z umową, w której wyraźnie przewidziano wypłatę kwoty kredytu w złotych. Co więcej, uznanie kredytu za walutowy oznaczałoby, że brak wypłaty w walucie obcej jest równoznaczny z brakiem wypłaty kwoty kredytu w ogóle, natomiast faktycznie spełnione świadczenie banku w złotych musi zostać uznane za nienależne. Sytuacja w takim wypadku byłaby więc w praktyce zbliżona do tej, która powstała w razie przyjęcia nieważności lub bezskuteczności umowy kredytowej (tak wyrok Sądu Najwyższego z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22).

Sąd Najwyższy podziela stanowisko wyrażone w tych orzeczeniach i odsyła do ich uzasadnień, aby uniknąć zbędnych powtórzeń. Uzasadniony jest więc zarzut skargi naruszenia art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13.

7. Zatem uznanie, że postanowienia określające zasady przeliczania kwoty kredytu CHF na złotówki oraz uiszczanych spłat na walutę obcą są niedozwolonymi postanowieniami umownymi, oznacza, że zgodnie z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c. nie wiążą one powodów. TSUE wyjaśnił, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż warunek umowny uznany za nieuczciwy należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, tak by nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć z reguły skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku tego warunku (wyrok z 21 grudnia 2016 r., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, Francisco Gutiérrez Naranjo i Ana María Palacios Martínez przeciwko Cajasur Banco i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (BBVA), pkt 61-62).

TSUE wykluczył też, aby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach (wyrok z 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria SA przeciwko Albertowi Garcíi Salamance Santosowi i Bankia SA przeciwko Alfonsowi Antoniowi Lau Mendozie i Verónice

Yulianie Rodríguez Ramírez, pkt 54). Oznacza to, że nieuprawnione byłoby zastąpienie przez sąd niedozwolonych postanowień innymi, polegającymi np. na odwołaniu się do kursu walut stosowanego przez Narodowy Bank Polski. Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stałaby w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych.

8. Sąd Apelacyjny błędnie więc przyjął, że na skutek zawartego przez strony aneksu nr [...] do umowy kwestionowane przez powodów postanowienia umowne zostały wyeliminowane z obrotu oraz że poinformowanie powodów przez bank o ryzyku kursowym wyeliminowało abuzywność tych postanowień. Już tylko z tej przyczyny wyrok Sądu Apelacyjnego w zakresie bankowego tytułu egzekucyjnego nr [...]1, obejmującego roszczenia wynikające z umowy kredytu mieszkaniowego N. [...] z 30 listopada 2004 r., zasługuje na uchylenie. Odnoszenie się do pozostałych zarzutów skargi kasacyjnej jest więc na tym etapie bezprzedmiotowe.

9. Nie ma natomiast podstaw do uwzględnienia skargi kasacyjnej w zakresie drugiego tytułu wykonawczego, obejmującego roszczenia z umowy o limit hipoteczny z 8 maja 2007 r. W tym zakresie skarga kasacyjna zawiera jedynie dwa zarzuty. Pierwszy zarzut dotyczy ciężaru dowodu co do wysokości roszczenia objętego tytułem wykonawczym (art. 6 k.c.), a drugi – odnosi się do dopuszczalności wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego po wypowiedzeniu umowy, obejmującej oświadczenie o poddaniu się egzekucji.

Pierwszy zarzut nie został w ogóle uzasadniony, ogranicza się jedynie do abstrakcyjnego wywodu, nieodnoszącego się w ogóle do okoliczności sprawy (k. 24 skargi kasacyjnej). Skarżący nie wskazują ani tego, jakie znaczenie miałyby naruszenie art. 6 k.c. (np. w kontekście kwestionowania przez skarżących wysokości egzekwowanych przez pozwany bank świadczeń), ani nawet tego fragmentu argumentacji Sądu Apelacyjnego, który nawiązuje do zastosowania wskazanego przepisu. Co więcej, Sąd ten w swoich rozważaniach w ogóle nie odwoływał się do art. 6 k.c. Ponadto apelacja powodów także nie zawiera zarzutu

naruszenia tego przepisu na tej płaszczyźnie. Z tych przyczyn podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 6 k.c. nie może być skuteczny.

Natomiast drugi zarzut dotyczy w istocie wykładni umów zawartych przez powodów z pozwanym bankiem. Skarżący dowodzą bowiem, że cel i zamiar stron nie obejmował uprawnienia banku do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego po wypowiedzeniu umów. Jednak zarzut ten jest wadliwie skonstruowany, ponieważ odnosi się do naruszenia art. 97 ust. 1 i ust. 2 pr.bank., art. 353¹, art. 385 § 2 zd. 1 i 2, art. 365¹ k.c. oraz art. 5 zd. 1 i 2 dyrektywy 93/13. Nie został jednak powiązany z naruszeniem art. 65 k.c., a więc normą określającą zasady wykładni umów. W takim kształcie nie jest więc uzasadniony.

10. Z tych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w punkcie drugim w części oddalającej apelację powodów co do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego – bankowego tytułu egzekucyjnego nr [...]1 z 22 listopada 2011 r., obejmującego należność z umowy kredytu mieszkaniowego z 30 listopada 2004 r. i co do kosztów procesu za pierwszą instancję oraz w punkcie trzecim i przekazał sprawę w tej części Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 108 § 2 k.p.c.).

Ponadto Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną w pozostałej części.